

2. KONFERENCIJA »PREVENCIJA OVISNOSTI: ALKOHOLIZAM, OVISNOST O DROGAMA I NOVIJE OVISNOSTI« I 1. LJETNA ŠKOLA »MODERNIH TEHNOLOGIJA«

Zagreb, 21.-23. rujna 2016.

U organizaciji Društva za socijalnu podršku od 21. do 23. rujna 2016. godine u Europskom domu u Zagrebu održana je 2. konferencija »Prevenција ovisnosti: alkoholizam, ovisnost o drogama i novije ovisnosti« i 1. ljetna škola »Modernih tehnologija« s međunarodnim sudjelovanjem. Navedena događanja okupila su brojne stručnjake iz područja prevencije i tretmana ovisnosti, kao i iz korištenja modernih tehnologija, uključujući i područja rizika korištenja istih.

Skupovi su održani kao sastavni dio aktivnosti projekta »Hvala, ne! Ovisnosti o alkoholu, drogi, internetu, kocki i klađenju« koji se provodi od 2007. godine na području nekoliko županija, a tijekom proteklog razdoblja bazirao se

na preventivnom radu s mladima (osnovnoškolcima, srednjoškolcima i studentima), radu s roditeljima i radu sa stručnjacima koji rade s rizičnom skupinom mladih u sustavu socijalne skrbi.

Cilj navedenih skupova bio je unaprijediti znanja stručnjaka o prevenciji ovisnosti o alkoholu, psihoaktivnim drogama, novijim ovisnostima, uključujući ovisnost o kocki, klađenju i nekontroliranom korištenju interneta, te razmjena iskustva iz prakse. Poseban cilj bio je upoznati stručnjake s koristima i rizicima korištenja modernih tehnologija te unaprijediti znanja u području korištenja modernih tehnologija za kvalitetniju profesionalnu, ali i osobnu uporabu, stavljajući pritom naglasak na poticanje stručnjaka za razvijanje profesionalnih kompetencija i uporabu modernih tehnologija u razvijanju savjetodavnih usluga u radu s mladom populacijom.

Ostvarenju ciljeva Konferencije i Ljetne škole doprinijela su predavanja gotovo četrdeset izlagača, od sveučilišnih profesora s Pravnog fakulteta Studijskog centra socijalnog rada, Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta, gosta sa Ss. Cyril and Methodius University iz Makedonije do stručnjaka praktičara iz državnih institucija, nevladinih organizacija, savjetovališta koji svakodnevno rade na području prevencije i tretmana ovisnosti te su kroz svoja predavanja otvorili nova tematska područja prevencije ovisnosti i korištenja modernih tehnologija.

Sudionici Konferencije i Ljetne škole bili su brojni stručnjaci (socijalni radnici, psiholozi, defektolozi, pedagozi, pravnici) iz sustava socijalne skrbi, zdravstvenog sustava, odgojno-obrazovnog sustava te nevladinih organizacija, koji u svome poslu usko rade s mladima, posebno s djecom i mladima u domovima za djecu i mladež te obrazovnim institucijama (školama u kojima se provodi prilagođeni program rada s učenicima), kao i stručnjaci iz centara za socijalnu skrb.

Na svečanom otvorenju Konferencije sudjelovali su predstavnici Ministarstva zdravlja, dr. sc. Ivana Pavić Šimetin, zamjenica ravnatelja, koja je naglasila važnost održavanja ove Konferencije, iznoseći pritom nacionalne podatke, koji su dan ranije predstavljeni, posljednjeg Europskog istraživanja o pušenju, pijenju alkohola i uzimanju droga među učenicima (engl. *European School Survey Project on Alcohol and other Drugs* – ESPAD) koji je proveden tijekom 2015. godine među 15-16 godišnjacima u zemljama Europe, uključujući i Hrvatsku. U okviru iznesenih podataka posebno se osvrnula na područja novijih ovisnosti te je istaknula visoku prisutnost kockanja među mladima u svim zemljama sudionicama istraživanja te naglasila kako je zabilježen veći udio mladića koji su izjavili da su u životu kockali u bilo kojem obliku u posljednjih 12 mjeseci, kao i visok udio mladića koji kockaju za novac u posljednjih 12 mjeseci, njih čak 33%. Ispred Ministarstva socijalne politike i mladih sudjelovao je g. Ante Babić, zamjenik ministrice, te naglasio socijalnu komponentu i važnost preventivnog rada u području ovisnosti o alkoholu, drogi,

ali i novijim ovisnostima kao što su kocka i nekontrolirano korištenje interneta te njegova zlouporaba, posebno među mladima.

Konferenciju je svečano otvorio dr. sc. Andrija Mikulić, predsjednik Skupštine Grada Zagreba, koji je naglasio problematiku prisutnosti ovisnosti među mladima na području Grada Zagreba, važnost i ulogu nevladinih organizacija i institucija koje rade na prevenciji i tretmanu ovisnosti, ali i nedostatnost savjetovališta za rad. Slijedom navedenog, predložiti će već za sljedeću godinu osnivanje savjetovališta za mlade na području svakog Vijeća gradske četvrti u Gradu Zagrebu. Prema navedenome, bio bi pokriven cijeli Grad Zagreb s ukupno 17 savjetovališta koja bi zasigurno doprinijela kvalitetnijem i sveobuhvatnijem pristupu prevencije i tretmana ovisnosti među mladima te istovremeno otvorila mogućnosti primjene novih oblika savjetodavnog rada primjenjujući moderne tehnologije.

Prvo plenarno izlaganje održao je pozvani predavač prof. dr. sc. Nino Žganec u okviru kojeg je istaknuo atribute i mogućnosti lokalne zajednice u području ishodišta, prevencije i tretmana ovisnosti. Podsjetio je da u lokalnoj zajednici postoje brojni materijalni i nematerijalni resursi koji nisu u dovoljnoj mjeri iskorišteni, a mogu imati ključnu ulogu u prevenciji i tretmanu ovisnosti. Istaknuo je kako je važno resurse usmjeriti prema obitelji koja ima značajnu ulogu kako u tretmanu, tako i u prevenciji ovisnosti. Naglasio je kako se prevencija u zajednici bavi povećavanjem socijalnog kapitala, smanjivanjem nejednakosti i diskriminacije – uključujući i političko djelovanje te je predstavio 9 faza spremnosti zajednice za razvoj preventivnih akcija prema Nacionalnog instituta o zloupotrebi droga (engl. *National Institute on Drug Abuse*) iz 2013. godine. Ostala plenarna izlaganja pokrila su područje predstavljanja načela, ciljeva, smjernica i mjera preventivnih strategija i programa prevencije ovisnosti u Republici Hrvatskoj, izazove i principe savjetovanja u području tretmana i prevencije ovisnosti te prikaz praktičnog rada na programima smanjenja štete u zajednici kao poveznice zdravstvenog i socijalnog sustava.

Poslijepodnevni set predavanja objedinio je rezultate istraživanja o doprinosu grupne podrške osobnoj promjeni osoba s problemom alkoholizma i članova njihove obitelji u okviru čega su prikazani terapijski učinci kluba liječenih alkoholičara, prikaz rada zajednice »Susret« ističući ulogu i važnosti terapijskih zajednica u preventivnom, tretmanskome, ali i resocijalizacijskom radu s ovisnicima o psihoaktivnim drogama. Prikazan je rad Službe za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti Nastavnog zavoda za javno zdravstvo »Dr. Andrija Štampar« u okviru kojeg se provodi niz preventivnih i tretmanskih aktivnosti namijenjenih punoljetnim, ali i maloljetnim osobama s problemima mentalnog zdravlja. Istaknut je porast osoba s drugim mentalnim problemima u posljednjih nekoliko godina, pojava »novih ovisnosti«, kao i neki novi trendovi u području problema ovisnosti, npr. zlouporaba sintetičkih kanabinoida.

Drugi dan konferencije započeo je setom predavanja multidisciplinarnog pristupa (zatvorski-probacijski sustav-klubovi liječenih alkoholičara) u provođenju mjere obveznog liječenja od ovisnosti, a u okviru čega je predstavljen tretman zatvorenika ovisnika koji se primjenjuje u zatvorskom sustavu u Republici Hrvatskoj. Predstavljena je relativno nova služba u pravosudnom resoru, probacija u okviru koje je rad s ovisnicima obilježen specifičnostima, te je navedeno predavanje bilo izuzetno važno za upoznavanje stručne javnosti u svrhu jačanja suradnje, kao i kvalitetnijeg pristupa ovisnicima na izvršenju obvezne mjere liječenja. Sanja Frkin predstavila je terapijski rad s osobama na izvršenju mjere obveznog liječenja od alkoholizma u klubovima liječenih alkoholičara, ukazala na nedostatke te dala smjernice za unaprjeđenje.

Problematika novije ovisnosti o kocki obuhvaćena je kroz predavanje Ivan Ćelić, dr. med, spec. psih-adiktolog, koji je prikazao problem ovisnosti s teorijskog, dijagnostičkog i terapijskog aspekta. Iznio je prikaze slučaja ovisnika o kocki te skrenuo pažnju na društveni kontekst prema kockanju, a time i razvoju bolesti kockanja. Doc. dr. sc. Neven Ricijaš predstavio je problematiku i zastupljenost kockanja među mladom populacijom kroz rezultate nekoliko istraživanja mladih u Hrvatskoj koja su provedena u posljednjih nekoliko godina. Predstavio je i komparativne rezultate roditeljske percepcije kockanja i drugog rizičnog ponašanja mladih hrvatskih i kanadskih roditelja. Prikazani su i rezultati istraživanja za koje su autori dobili rektorovu nagradu, a isto ukazuje na prisutnost kockanja među adolescentnom populacijom. Na kraju navedene sekcije prikazan je praktičan rad koji se provodi u okviru Savjetovališta Caritasa Zagrebačke nadbiskupije, a uključuje grupni rad s ovisnicima o kocki i članovima njihove obitelji. Naglašena je potreba razvijanja besplatnih savjetovališta i tretmanskih grupa za ovisnike te da bi se isti višestruko isplatili jer je zdrava obitelj od posebnog interesa svakom zdravom društvu, a ujedno bi se prevenirao razvoj osobne, obiteljske i društvene štete od kockanja.

Naglašena je važnost razvoja savjetovališta u lokalnoj zajednici te uređen zakonodavni okvir koji će doprinijeti bržem i učinkovitijem rješavanju problema u području ovisnosti, posebice među djecom i mladima. Posebno je naglašena potreba multidisciplinarnog pristupa u rješavanju problema ovisnosti kao i provođenju preventivnih programa u zajednici.

Iako su ova dva skupa, na neki način, prirodan slijed jednog i drugog, posebnu pažnju smo posvetili samoj školi »Modernih tehnologija«. Otvorenje iste uveličala je mr. Višnja Fortuna, pročelnica Gradskog ureda za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom, koja je ujedno bila i izaslanica gradonačelnika Grada Zagreba g. Milana Bandića te u pozdravnom govoru naglasila potrebu za edukacijom i usvajanjem znanja iz područja modernih tehnologija.

Predavanja i rasprava tijekom škole »Modernih tehnologija« potaknula su sveobuhvatnu raspravu o koristima i rizicima korištenja interneta.

U uvodnom plenarnom izlaganju, pozvani gost predavač doc. dr. sc. Martin Mihajlov sa Ss. Cyril and Methodius University iz Makedonije održao predavanje pod nazivom »Ovisnost o nestvarnosti društvenih medija« (engl. *Addicted to Social Media Unreality*) u okviru kojega je otvorio brojna pitanja o tome jesu li tinejdžeri ovisni o društvenim mrežama, skrećući pažnju na ponašanja odraslih prema djeci, obrasce ponašanja koje primjenjujemo, društveni odnos prema novinama koji je bio prisutan od samih početaka stvaranja društvene civilizacije podsjećajući na Sokrata (470): »Korištenje abecede i pisanje oštećuje pamćenje i sprečava ljude da govore istinu« preko 1 800 godine kada je izjavljeno da Romani prijete moralnom ponašanju žena. Ukazao je na slijed razvoj društva i gledanja na tehnološke napretke s osuđujućim predznakom.

Doc. dr. sc. Lucija Vejmelka u plenarnom izlaganju ukazala je na mogućnosti korištenja modernih tehnologija u društvenim znanostima i kao jedan od »alata« u radu s korisnicima pomažućih profesija. Naglasila je povećanu upotrebu informacijske tehnologije u praksi psiho-socijalnog rada u gotovo svim područjima profesije od preventivnih aktivnosti, preko individualne i grupne podrške, do specifičnih intervencija i primjene direktne prakse rada s korisnicima. Posebno je obratila pozornost na specifičnosti etike u komunikaciji i radu s korisnicima u virtualnom okruženju i putem modernih tehnologija, kao i primjenu istraživanja u području pomažuće *online* prakse.

Kroz prikaz predavanja »Elektroničko savjetovanje – iskustva i izazovi na Hra-brom telefonu« Anmarija Vuić predstavila je primjere praktične primjene *online* savjetovanja, njegovu uspješnost i potrebitost, posebno među mladom populacijom.

Leali Osmančević u svome izlaganju naglasila je ulogu medija, kao sastavnog dijela odrastanja novih generacija djece, koji izgrađuju mišljenja, vrijednosti i obrasce ponašanja djece te imaju ključnu obrazovnu ulogu kod djece. Naglasila je da je potrebno na svim razinama društva razvijati medijsku pismenost.

U popodneвноj sekciji otvorila su se tematska područja poput problema nekontroliranog korištenja interneta te patoloških oblika zlorabe modernih tehnologija kao što je dječja pornografija na internetu pri čemu je stavljen naglasak na potrebu adekvatnog tretmana osuđenih počinitelja. Predstavljen je rad i postupanja nadležnih državnih institucija u slučajevima nasilnog ponašanja na internetu, uključujući djecu i mlade kao žrtve ili počinitelje nasilja. Vrijedni primjeri postupanja kao i uputa o postupanjima u navedenim slučajevima izloženi su kroz predstavljanje Danka Salopeka iz Ministarstva unutarnjih poslova, kao i grupe izlagača iz Centra za socijalnu skrb Split. Slaven Crnjac, struč. spec. ing. techn. inf., u svome

izlaganju »Sigurniji Internet za djecu – briga za cijelu obitelj« stavio je naglasak na pravu i jedinu zaštitu djece od neprimjerenih sadržaja na internetu kroz otvorenu komunikaciju s djecom o internetskim rizicima, aktivnostima koje djeca obavljaju koristeći internet, kao i korištenje *softvera* koji će roditeljima olakšati upravljanje sadržajem koji djeca pregledavaju te kontrolu nad njihovim internetskim aktivnostima i osobama s kojima komuniciraju putem Interneta.

Zadnji dan predavanja bio je posvećen primjeni suvremenih trendova u istraživanjima koristeći moderne tehnologije. Naglašene su prednosti, ali i nedostaci provođenja *online* istraživanja, ali i mogućnost daljnje primjene *online* istraživanja. Doc. dr. sc. Miroslav Rajter u svome predavanju odgovorio je na brojna pitanja kako što su: zašto raditi *online* istraživanja, koja su to vrste istraživanja koje se mogu provoditi *online*, kako trenutno provodimo istraživanja i koje su daljnje mogućnosti provođenja stih pritom stavljajući naglasak na etiku *online* istraživanja, potrebi intenziviranja poučavanja o primjeni *online* metoda za istraživanje kao i adaptiranju etičkog kodekse i osiguravanja nadzornog tijela.

Zaključno, održana Konferencija i Ljetna škola, osim prikaza stanja i preporuka u području prevencije i tretmana ovisnosti, stavila je naglasak na pojavnost i rizičnosti koje donose nove ovisnosti, te na potrebu prilagodbe preventativnog i tretmanskog rada u tom smislu, kao i zakonodavnog okvira¹.

Priredile: Annamaria Vuga i Katarina Radat

¹ Zaključci konferencije biti će dostupni u Zborniku radova kao i na mrežnim stranicama Društva za socijalnu podršku (<http://www.drustvo-podrška.hr/>)